

3 Starachowice

W średniowieczu tereny dzisiejszego miasta należały do zakonu cystersów z Wąchocka. **Odnalezione cmentarzysko z okresu wczesnego średniowiecza** dowodzi, że **istniało tu osadnictwo plemienne. O kontaktach handlowych z Cesarstwem Rzymskim** (II – III wiek n.e.) świadczą znalezione denary rzymskie, miecz rzymski oraz mogiły z tego okresu.

Starachowice - MPiT - piknik Żelazne Korzenie

W XIX w. z inicjatywy **Stanisława Staszica**, powstaje **Staropolski Okręg Przemysłowy** oraz aglomeracja przemysłowa. Wtedy to **Starachowice** stały się **największym ośrodkiem przemysłu metalowego w Królestwie Polskim.**

Z tego okresu zachował się unikatowy zabytek – **Wielki Piec, wpisany** w 1992 roku **na światową listę dziedzictwa przemysłowego.** Wykorzystując doświadczenie oraz zaplecze przemysłowe w roku 1948 wyprodukowano pierwsze samochody ciężarowe „**Star**” w Fabryce Samochodów Ciężarowych.

Starachowice - MPiT - Maszyna parowa z 1889r.

Sanktuarium Matki Bożej Bolesnej w Kałkowie-Godowie:

Po Jasnej Górze, Licheniu oraz Kalwarii Zebrzydowskiej, Sanktuarium w Kałkowie-Godowie jest kolejnym z najczęściej odwiedzanych przez pątników miejsc kultu maryjnego. W Sanktuarium znajduje się bowiem **kopia cudownego obrazu Matki Bożej Licheńskiej** podarowana przez kustosza sanktuarium w Licheniu.

WARTO ZOBACZYĆ:

- 1 Skarżysko Kamienna:**
 - Muzeum im. „Orla Białego” - drugie pod względem ilości zgromadzonego sprzętu bojowego muzeum w kraju (po Muzeum Wojska Polskiego)
 - Ruiny Wielkiego Pieca - jedyny zachowany gar wielkiego pieca w Staropolskim Okręgu Przemysłowym
 - Sanktuarium Matki Bożej Ostrobramskiej - jedyna w Polsce wierna kopia wileńskiej Ostrej Bramy
 - Rezerwat archeologiczny „Rydno” - pozostałości prehistorycznych osad przemysłowych
- 2 Wąchock** - miasteczko posiadające chyba najstarszego soltysa w kraju, który swą popularność zawdzięcza...dowcipom:
 - pomnik słynnego soltysa
 - zespół kościelno-klasztorny oo. Cystersów - w którym znajduje się jedno z najpiękniejszych wnętrz romańskich w kraju
- 3 Starachowice** - w XIX w. był to największy w kraju ośrodek przemysłu metalowego:
 - Sanktuarium Matki Bożej Bolesnej w Kałkowie-Godowie.

Przemysłowa i militarna historia regionu z odrobiną... dowcipu

Skarżysko-Kamienna

Wąchock

INFO ADRESY

Skarżysko – Kamienna:

Muzeum im. Orła Białego
ul. Słoneczna 90,
26–110 Skarżysko-Kamienna,
tel. +48 41 252 02 31,
www.muzeum.skarzysko.pl

Sanktuarium Matki Bożej Ostrobramskiej
ul. Wileńska 33, 26–110 Skarżysko-Kamienna
tel. +48 41 253 88 00, fax +48 41 252 91 00
www.ostrobramska.pl

Cmentarz założony w 1891 r.
ul. Łyzwy, 26-110 Skarżysko-Kamienna

Wąchock:

Muzeum Ojców Cystersów – Klasztor w Wąchocku
ul. Kościelna 14, 27-215 Wąchock
tel. +48 41 275 02 00, fax +48 41 271 50 12

Cmentarz założony w 1908 lub w 1911 r.
ul. Krzemienica

Starachowice:

Centrum Informacji Turystycznej w Starachowicach (otwarcie 1.09.2009r)
Gimnazjum Nr 1, ul. Kielecka 3,
27-200 Starachowice
tel. +48 693 779 899
www.powiat.starachowice.pl

Muzeum Przyrody i Techniki Ekomuzeum im. J. Pazdura w Starachowicach
ul. Wielkopiecową 1, 27-200 Starachowice
tel./fax +48 41 275 40 83, www.ekomuzeum.pl

Starachowicka Kolej Wąskotorowa
ul. Targowa 17, 27-200 Starachowice
tel. +48 693 779 899, +48 600 390 992,
+48 505 981 227
http://skw.org.pl

Sanktuarium Matki Bożej Bolesnej Królowej Polski Pani Ziemi Świętokrzyskiej
Kałków-Godów 84 A,
27-225 Pawłów k. Starachowice
tel. 041 272 18 88, www.kalkow-godow.pl

Izba Etnograficzna (przy Sanktuarium Matki Bożej Świętokrzyskiej)
Kałków-Godów 84a, 27-225 Pawłów
tel. +48 41 272 18 88, www.kalkow-godow.pl

Cmentarz założony w 1891 r.
ul. Bieszczadzka

Muzeum Regionalne PTTK
ul. Krywki 1, 27-200 Starachowice
tel. +48 41 274 62 68

Izba Pamięci Żydów Wierzbnych przy Starachowickim Centrum Kultury
ul. Radomska 21, 27-200 Starachowice
tel. +48 41 274 65 25

Autorzy zdjęć: Anna Drzewicka, Archiwum Starostwa Powiatowego w Starachowicach
Tekst: Kazimierz Micorek, redakcja tekstu: Agencja Planet PR

Wydawca: Regionalna Organizacja Turystyczna Województwa Świętokrzyskiego,
ul. Sciegiennego 2, 25-033 Kielce, tel. 041 361 80 57
www.rot.swietokrzyskie.travel

PROGRAM REGIONALNY
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

WOJEWÓDZTWO ŚWIĘTOKRZYSKIE

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Wydawnictwo współfinansowane z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego dla rozwoju województwa świętokrzyskiego.

PRZYSTANEK ŚWIĘTOKRZYSKIE

1 Skarżysko-Kamienna

Skarżysko-Kamienna położone jest na obrzeżu Gór Świętokrzyskich, wśród lasów pozostałych po Puszczy Jodłowej oraz u ujścia rzeki Kamionki do Kamiennej. Jest to **jeden z najmłodszych ośrodków przemysłowych w województwie świętokrzyskim**.

Miasto powstało z połączenia kilku miejscowości, z których w XIX w. największe znaczenie miały wsie Bzin i Rejów. Od wieków **rejony te słynęły z wytopu i produkcji żelaza**. To właśnie tu odkryto **ślady wczesnego osadnictwa (datowanego na XII w.)**, jak również **w XV w. powstały w Bzinie i Rejowie pierwsze kuźnice**. W XVI i XVII w. w rejonie działało ich już kilkanaście, a **Staropolski Okręg Przemysłowy** odgrywał **zasadniczą rolę w rozwoju hutnictwa żelaza w kraju**.

Ogromne znaczenie dla rozwoju miasta miała **budowa w 1897 r. linii kolejowej**, dzięki której możliwym stało się wywożenie ze Skarżyska wyrobów z żelaza oraz dostarczanie do miasta innych surowców potrzebnych do produkcji przemysłowej.

W 1922 r. Skarżysko-Kamienna uzyskała **prawa miejskie**. W tym samym roku rozpoczęła się **budowa zakładów zbrojeniowych**, pod nazwą - **Państwowa Fabryka Amunicji**. W czasie II wojny światowej miasto stało się **ważnym ośrodkiem zaopatrzenia w amunicję i broń żołnierzy Polski Podziemnej** działających na terenie kraju, a w szczególności oddziałów „Ponurego”, „Nurta” czy „Szarego”, walczących z okupantem na tych terenach.

Sanktuarium Matki Bożej Ostrobramskiej w Skarżysku-Kamiennej

Muzeum im. Orła Białego w Skarżysku-Kamiennej

Muzeum im. Orła Białego:

Znajdujące się w dawnym budynku zarządu huty „Rejów” muzeum istnieje już od blisko 40 lat. Znajdują się w nim wszelkiego rodzaju dokumenty i materiały muzealne związane z miastem oraz regionem. Jednakże największa część ekspozycji to zgromadzone i wciąż uzupełniane zbiory obiektów związanych z Wojskiem Polskim i jego historią: umundurowanie, broń i wyposażenie żołnierskie, dokumenty, fotografie. Znaczną część ekspozycji to wystawa plenerowa zajmująca ponad 2 ha, w której znajdują się m.in. działa, pojazdy opancerzone, helikoptery, samoloty, czołgi. Muzeum posiada jedną z największych w kraju kolekcji ciężkiego sprzętu bojowego, zarówno z okresu II wojny światowej, jak i powojennego wyposażenia wojskowego. Prawdziwą gratką dla miłośników militariów jest niewątpliwie **jedyny zachowany kuter torpedowy projektu 664 – ORP „Odważny”**. Poza ekspozycją stałą, często organizowane są tematycznie związane z regionem wystawy czasowe.

Ruiny Wielkiego Pieca:

Znajdujące się w sąsiedztwie Muzeum im. Orła Białego ruiny są **pozostałością wielkiego pieca hutniczego z 1770 r.** Do czasów obecnych zachowały się fundamenty, mur oporowy oraz kanał przepustowy.

Sanktuarium Matki Bożej Ostrobramskiej:

Wybudowane w latach 1986-1993 Sanktuarium to **jedyna w Polsce wierna kopia wileńskiej Ostrej Bramy**. Najcenniejszymi spośród ponad 2000 pozostawionych w Sanktuarium wotów dziękczynnych są różaniec i pioska od Jana Pawła II oraz świeca wotywna i ornat od Benedykta XVI.

Archeologiczny rezerwat „Rydno”:

Rozciągający się wzdłuż rzeki Kamiennej w kierunku Wąchocka obszar, to miejsce gdzie można spotkać **najstarsze ślady działalności górniczej**. Prowadzone od początku XX w. badania archeologiczne doprowadziły do odkrycia **prehistorycznych osad przemysłowych oraz kopalni hematytu**.

2 Wąchock

Niewątpliwie większości Polaków Wąchock kojarzy się przede wszystkim z **pomysłowym sołtysiem**, który od wielu lat bawi wszystkich, jako główny **bohater powtarzanych z ust do ust dowcipów**. Tymczasem miejscowość może poszczycić się **historią sięgającą XII w.**, kiedy to Wąchock powstał jako **osada przyklasztorna zakonu cysterskiego**.

Kilkadziesiąt lat po założeniu klasztoru oo. Cystersów w Jędrzejowie, **biskup Geodeon sprowadził cystersów do Wąchocka**, gdzie **w 1179 r. ufundował klasztor**. Wydobycie w dobrach cysterskich łomów piaskowcowych, rozwój górnictwa i hutnictwa, spowodowały rozkwit tych terenów i napływ ludności. **W 1454 r.** Wąchock uzyskał **prawa miejskie**.

Wąchock był również świadkiem ważnych wydarzeń historycznych kraju – to właśnie tu **w 1863 r. gen. Marian Langiewicz** stoczył z wojskami rosyjskimi **jedną z najważniejszych bitew Powstania Styczniowego**. Po upadku Powstania, władze carskie doprowadziły do **odebrania praw miejskich** Wąchockowi, zaś **zakon uległ kasacji**. Prawa miejskie Wąchock odzyskał dopiero w 1994 r.

Pomnik najstłynniejszego w kraju sołtysa:

Każdy, kto odwiedza Wąchock, obowiązkowo musi go zobaczyć. Na cokole wryto napis według szlacheckiej maksymy, że **„(szlachcic) sołtys na zagrodzie równy wojewodzie”**. Co roku w Wąchocku odbywa się również **Krajowy Zjazd Sołtysów**, którzy podczas turnieju walczą o statuetkę oraz tytuł najlepszego sołtysa.

Kapitularz w opactwie cysterskim w Wąchocku

Zespół kościelno-klasztorny oo. Cystersów:

Pochodzący z XII w. klasztor przez wieki był wielokrotnie przebudowywany. Jego **obecna forma pochodzi z XVII w.**, jednakże do tej pory w niektórych wnętrzach odnaleźć można pozostałości z XIII w. Jednym z nich jest **kapitularz**, uważany za **jedno z najpiękniejszych wnętrz romańskich w Polsce**. Obecnie w klasztorze znajduje się **Muzeum Ojców Cystersów**.